

Використана література:

1. Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
2. Кухлевская И.А. О понятии оперативно-розыскных правоотношений / И.А. Кухлевская // Оперативник (сшырик). – 2008. – № 4 (17). – С. 36-39.
3. Оперативно-розыскная энциклопедия. – М.: Праксис, 2008. – 364 с.
4. Кратка сысканая энциклопедия: Деятельность оперативно-розыскная, контрразведывательная, частная сысканая (детективная) / Авт.-сост. А.Ю.Шумилов. – М.: Изд-ль Шумилова И.И., 2000. – 227с.
5. Мишкевич А.В. Юридические факты. В кн.: Проблемы общей теории права и государства. Учебник для вузов / Под общ. ред. В.С. Нерсесянца. – М., 1999. – 468 с.
6. Брун М. Коллизии разноместных законов о безвестном отсутствии / М.Брун // Отдельный отпик из журнала "Юрид. весник" 1914; кн. V (I). – М.: Тип. Г. Лисснера и Д. Совко, 1914. – Препринт.
7. Прянишников Е. А. О безвестном отсутствии и признании умершим / Е.А. Прянишников // Правоведение. – 1990. – № 1. – С. 64-68.
8. Бобко В. Г. Безвісна відсутність громадянина та її правові наслідки / В.Г. Бобко // Підприємництво, господарство і право. – 2002. – № 5. – С. 11-14.
9. Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
10. Буряков Е.В., Черкасов Р.В. Безвестное исчезновение граждан и его причины / Е.В. Буряков, Р.В. Черкасов.// Российский следователь. – 2004. – № 3, Спец. выпуск. – С. 26-29.

Стаття надійшла до редакції 23.07.2010 р.

УДК 343.18:35.746.2

С.В. Єськов

**ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЬНИХ
ПОВНОВАЖЕНЬ СУДУ ЩОДО НАДАННЯ
ДОЗВОЛІВ НА ПРОВЕДЕННЯ ЗНЯТТЯ
ІНФОРМАЦІЇ З КАНАЛІВ ЗВ'ЯЗКУ**

У статті аналізується практика судового контролю в частині надання дозволів на проведення зняття інформації з каналів зв'язку. Наводяться пропозиції щодо удосконалення контрольних повноважень суду в сфері оперативно-розшукової діяльності.

Ключові слова: судовий контроль, зняття інформації з каналів зв'язку, оперативно-розшукова діяльність, оперативно-розшуковий захід.

В статье анализируется практика судебного контроля в части дачи разрешений на проведение снятия информации с каналов связи. Приводятся предложения по усовершенствованию контрольных полномочий суда в сфере оперативно-розыскной деятельности.

Ключевые слова: судебный контроль, снятие информации с каналов связи, оперативно-розыскная деятельность, оперативно-розыскное мероприятие.

In the article the practice of judicial monitoring in a part of orders for receiving the information out of transmitting channels are analyzed. The concrete propositions to improve the judicial monitoring are formulated

Key words: judicial monitoring, receiving the information out of transmitting channels, operational detection, operational detection measure.

"Вирішальним моментом при оцінці права є не абстрактний зміст законів, не справедливість на бумазі та моральність на словах, а те, як це право втілюється в життя, енергія, з якою все, що визнано необхідним, виконується та проводиться в дійсності"

Р. фон Ієринг [1]

Здобута судовою владою репутація надійного та неупередженого гаранта законності не викликає жодних сумнівів в доцільності запровадження судового контролю, особливо в такій потенційно небезпечній для приватного життя сфері як протидія злочинності. Лише в поодиноких дослідженнях за перспективне вважається відмова від судового контролю та повернення до прокурорського нагляду в якості єдиної й головної гарантії дотримання прав громадян в оперативно-розшуковій діяльності [2]. Але з огляду на відсутність будь-яких зрозумілих аргументів навряд чи можна стверджувати про достатню обґрунтованість такого підходу. Можливо, саме такі, помилкові за своєю природою пропозиції й виступили колись приводом для появи знаменитої тези філософа-екзистенціаліста В. Франкла про те, що "за деревами результатів досліджень вчений не бачить лісу дійсності" [3].

В будь-якому разі, незважаючи на ступінь аргументованості та обґрунтованості тієї чи іншої позиції, приємно констатувати, що питання судового контролю стали сьогодні своєрідним епіцентром дослідницької інтенсивності. В юридичній літературі висунуто багато конструктивних пропозицій та варіантів подальшого розвитку цього правового інституту [4], які, на жаль, часто залишаються проігнорованими та не враховуються в нормотворенні.

Зважаючи на неабиякий інтерес з боку наукової спільноти до проблем судового контролю, спробуємо проаналізувати деякі статистичні дані, а саме показники щодо надання дозволів на проведення зняття інформації з каналів зв'язку (як оперативно-розшукового заходу, так і слідчої дії). Загальновідомо, що без подібного емпіричного підґрунтя, без

знання відповідної практики, бракуватиме системного бачення будь-якого предмету дослідження.

Відповідно до відомостей, наданих Верховним судом України [5], протягом 2007 року до апеляційних судів надійшло 17884 подання про проведення зняття інформації з каналів зв'язку. З усієї кількості подань 10394 було ініційовано оперативними та слідчими підрозділами МВС України, 5736 – підрозділами Служби безпеки України, 275 – органами прокуратури, 1070 – підрозділами державної податкової служби, 63 – підрозділами прикордонної служби, 1 – підрозділами митної служби та 345 – іншими суб'єктами, наділеними відповідними правами щодо проведення оперативно-розшукових заходів. Загальна кількість осіб, щодо яких надано дозвіл на проведення зняття інформації з каналів зв'язку дорівнювала 17790, відносно 267 осіб у наданні дозволів судами відмовлено. Найбільшу кількість відмов у наданні дозволів щодо контрольованих осіб було отримано підрозділами МВС України та СБУ (по 117 відповідно), підрозділами державної податкової служби (28) та органами прокуратури (5).

У 2008 році загальна кількість осіб, відносно яких надійшли подання про надання дозволу на проведення зняття інформації з каналів зв'язку, дорівнювала 23151 (подання щодо 14603 особи ініційовано підрозділами МВС України, 6696 – підрозділами СБУ, 126 – органами прокуратури, 1600 – підрозділами державної податкової служби, 109 – підрозділами прикордонної служби, 17 – іншими уповноваженими відомствами). В системі МВС України найбільш активними територіальними підрозділами протягом 2008 року були підрозділи УМВС України в Запорізькій області (подання щодо 2105 осіб), у м. Києві (1578), АР Крим (963), в Донецькій області (841), а найменш активними в цьому напрямку – підрозділи у Волинській (163), Дніпропетровській (170) та Чернівецькій (196) областях. За регіональною ознакою серед підрозділів СБУ найбільш активними протягом 2008 року були територіальні підрозділи СБУ в м. Києві (1194), АР Крим (460), Полтавській області (450), найменш активними – у Кіровоградській (23) та Дніпропетровській (38) областях.

За результатами розгляду подань, з якими звертались правоохоронні органи, судами України в 2008 році надано дозволів на зняття інформації з каналів зв'язку відносно 22667 осіб. Відносно 482 осіб судами було відмовлено у наданні дозволів. За відомчою ознакою за кількістю відмов у наданні дозволів найбільший показник у підрозділів МВС України (216), СБУ (199), підрозділів державної податкової служби (56). За територіальною ознакою найбільшу кількість відмов надано апеляційними судами Донецької (178), Харківської (164) та Запорізької (52) областей, а деякі апеляційні суди, навпаки, протягом 2008 року не відмовляли у наданні дозволів (Волинської, Житомирської, Івано-Франківська, Київської, Одеської,

Полтавської, Сумської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької областей, м. Севастополя).

Протягом I півріччя 2009 року до апеляційних судів надійшло 14923 подання правоохоронних органів щодо зняття інформації з каналів зв'язку відносно 15000 осіб. 9329 подання підготовлено підрозділами МВС України, 4386 – підрозділами СБУ, 1011 – підрозділами державної податкової служби, 106 – органами прокуратури, 76 – підрозділами прикордонної служби, 15 – іншими відомствами. В регіональному аспекті найбільш активними виявилися територіальні підрозділи правоохоронних органів в м. Києві (2221, з них: 1142 – підрозділи МВС, 936 – підрозділи СБУ), Запорізькій (1384, з них: 1180 – підрозділи МВС, 153 – підрозділи СБУ), Донецькій (1027, з них: 614 – підрозділи МВС, 245 – підрозділи СБУ) областях. Найменш активними в цьому відношенні були територіальні підрозділи правоохоронних органів Тернопільської (194), Івано-Франківської (241), Волинської (244), Рівненської (245) областей.

За результатами розгляду подань, з якими звертались правоохоронні органи в I півріччі 2009 року, судами України було відмовлено у наданні дозволів відносно 261 особи. За відомчою ознакою за кількістю відмов у наданні дозволів найбільший показник у підрозділів МВС України (149), СБУ (87), підрозділів державної податкової служби (23). За територіальною ознакою найбільшу кількість відмов надано апеляційними судами Харківської (113), Запорізької (54) та Донецької (42) областей.

Отже, на підставі цих статистичних показників варто зробити висновок, що обмеження прав громадян (зокрема на таємницю телекомунікацій) є доволі розповсюдженим явищем у протидії злочинності. Але поряд з цим, слід акцентувати увагу й на тому, що нормативно-правові акти та квазіджерела права, на підставі яких приймаються рішення щодо подібних обмежень, ще занадто далекі від ідеалу.

Особливу увагу в цьому контексті заслуговує Постанова Пленуму Верховного Суду України № 2 від 28 березня 2008 року "Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства". Аналіз змісту вказаного документу дає підстави констатувати наступне:

1) встановлений порядок розгляду подань оперативних підрозділів щодо проведення окремих оперативно-розшукових заходів свідчить про наявність у суддів дискреційних повноважень (які фактично не мають меж) щодо витребування матеріалів у оперативного підрозділу (див. п. 8 Постанови Пленуму: "Обсяги надання матеріалів справи визначаються суддею. Невиконання законних вимог судді може бути підставою для відмови в задоволенні подання");

2) вимога про необхідність встановлення факту щодо заведення оперативно-розшукової справи відносно конкретної особи (див. п. 13 Постанови Пленуму "...судді необхідно переконатися і у наявності постанови про заведення оперативно-розшукової справи щодо конкретної особи, стосовно якої плануються заходи...") де-факто унеможливило отримання оперативним підрозділом дозволу на проведення заходів в межах оперативно-розшукової справи, заведеної не відносно конкретної особи, а за фактом вчинення злочину [6], що значно обмежує повноваження оперативних підрозділів, встановлені Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність";

3) роз'яснення Верховного Суду України про те, що надання дозволу на проведення оперативно-розшукових заходів, пов'язаних з обмеженням конституційних прав громадян, після порушення кримінальної справи не залежить від тяжкості злочину слід визнати помилковими та такими, що суперечать Закону України "Про оперативно-розшукову діяльність" (ч. 14 ст. 9).

Наприкінці наведеного огляду практики надання судових дозволів на проведення зняття інформації з каналів зв'язку хочемо подякувати Верховному Суду України за надану інформацію та висловити сподівання щодо корисності цих відомостей тим науковцям, які займаються дослідженням питань судового контролю або суміжною проблематикою.

Використана література:

1. Иеринг Р. Юридическая техника / Сост. А.В. Поляков. - М.: Статут, 2008. - С. 29.
2. Захарцев С.И. Теория и правовая регламентация оперативно-розыскных мероприятий: Дисс... докт. юрид. наук: 12.00.09 / Санкт-Петербургский университет внутренних дел МВД России. - Санкт-Петербург, 2005. - С. 315.
3. Франкл В. Человек в поисках смысла: Сборник: Пер. с англ. и нем. / Общ. ред. Л.Я. Гозмана и Д.А. Леонтьева. - М.: Прогресс, 1990. - С. 45.
4. Грошевий Ю.М., Єськов С.В. Судовий контроль у сфері оперативно-розшукової діяльності: Монографія. - Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2009. - 124 с.; Долгов Ю.Д., Погорецький М.А. Судовий контроль за оперативно-розшуковою діяльністю: окремі питання практики застосування (за матеріалами Харківської області) // Вісник ЛАВС МВС ім. 10-річчя незалежності України. Методологічні проблеми теорії та практики оперативно-розшукової діяльності в сучасних умовах. Спеціальний випуск №4. У двох частинах. Частина № 2. - Луганськ РВВ ЛАВС, 2004. - С. 176-179; Черков В.О. Щодо ефективності здійснення судового контролю за оперативно-розшуковою діяльністю // Сучасні проблеми юридичної науки: Тези доповідей та наукових повідомлень Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених та здо-

бувачів / За заг.ред. А.П. Гетьмана. - Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. - С. 475-458; Бочковий О.В. Правові аспекти судового контролю в оперативно-розшуковій діяльності // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ. "Проблеми наукового забезпечення вдосконалення й розвитку оперативно-розшукової діяльності в Україні". Спецвипуск № 4. У 2-х ч. Ч. 2. - Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. - С. 124-128.

5. Лист Верховного Суду України вих. № 33/26 від 23.10.2009 р. (відповідь на запит ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка щодо кількості наданих судами України дозволів на проведення деяких оперативно-розшукових заходів, що тимчасово обмежують конституційні права громадян).

6. Про категорії оперативно-розшукових справ див. докладніше: Основы оперативно-розыскной деятельности в Украине (понятие, принципы, правовое обеспечение). Часть первая. Учебное пособие / Э.А. Дидоренко, Б.И. Бараненко, В.А. Глазков, Н.И. Курочка, В.А. Сипоков, А.Г. Цветков; под ред. проф. Виленской Э.В.; МВД Украины, ЛАВД. - Луганск: РИО ЛАВД, 2006.

Стаття надійшла до редколегії 08.07.2010 р.

УДК 343.346

В.В. Віскунов

■ **СУСПІЛЬНА НЕБЕЗПЕЧНІСТЬ ЯК УМОВА
КРИМІНАЛІЗАЦІЇ СКЛАДУ ЗНИЩЕННЯ,
ПІДРОБКИ АБО ЗАМІНИ НОМЕРІВ ВУЗЛІВ
ТА АГРЕГАТІВ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ**

У статті дається характеристика суспільної небезпечності як умови криміналізації складу знищення, підробки або заміни номерів вузлів та агрегатів транспортного засобу.

Ключові слова: *знищення, підробка, заміна, криміналізація, суспільна небезпечність, транспортний засіб, ідентифікаційний номер.*

В статье дается характеристика общественной опасности как условия криминализации состава уничтожения, подделки или замены идентификационных номеров транспортного средства.

Ключевые слова: *уничтожение, подделка, замена, криминализация, общественная опасность, транспортное средство, идентификационный номер.*

This article gives a characteristic of public danger how condition criminalization of composition destruction, falsification or substitution identification numbers of vehicle.

Key words: *destruction, falsification, substitution, criminalization, public danger, vehicle, identification number.*